

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна,
доктору економічних наук, професору,
завідувачу кафедри економічної кібернетики
та прикладної економіки
Тамарі МЕРКУЛОВІЙ
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора економічних наук, професора закладу вищої освіти, декана факультету податкової справи, обліку та аудиту Державного податкового університету (м. Ірпінь), Краєвського Володимира Миколайовича на дисертаційну роботу Носенка Дмитра Вадимовича «Сучасні технології податкового контролю: протидія розмиванню податкової бази й приховуванню прибутку», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

У світлі трансформаційного зрушення парадигми міжнародного оподаткування, що супроводжується глобальною інституціоналізацією заходів протидії розмиванню податкової бази та приховуванню прибутку (BEPS), необхідність перегляду концептуально-методологічних засад податкового контролю набуває особливої ваги. Дисертаційне дослідження Носенка Д. В. зосереджене не лише на ідентифікації вузьких місць фіскального регулювання у межах вітчизняної податкової системи, а й на формуванні теоретично вивірених та практично релевантних технологічних рішень для нейтралізації основних каналів BEPS, що відображає його високу відповідність актуальним викликам фінансово-економічної безпеки держави.

Обрана проблематика напряму корелює з пріоритетами Європейської податкової політики, відображеними в ініціативах OECD та G20, зокрема у Плані дій BEPS, Модельній конвенції та MLI.

Слід підкреслити, що зміщення акценту з традиційно формального підходу до податкового контролю на індикативно-аналітичні технології з використанням моделювання, семантичного аналізу та інформаційних баз даних створює методологічну новизну, яка відповідає провідним світовими науковим тенденціям в галузі міжнародного податкового адміністрування. В цьому контексті, дослідження охоплює не лише фінансову площину, але й інституційну, поведінкову й соціоекономічну, що забезпечує його міждисциплінарну глибину та багаторівневу валідність.

Таким чином, тематика дисертації інтегрується в більш широкий науковий і практичний дискурс, відображаючи складну діалектику між збереженням податкового суверенітету та імперативами гармонізації податкових політик у глобалізованому світі.

2. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому і оформлення.

Зміст дисертаційного дослідження відзначається високим рівнем логічної структурованості, наукової цілісності та комплексним охопленням ключових аспектів сучасного податкового контролю в умовах глобалізації, трансформації міжнародного податкового простору та імплементації стандартів протидії BEPS. Робота повною мірою відповідає обраній науковій проблематиці, меті та завданням дослідження, має чітко виражену внутрішню логіку викладу та послідовність аналітичних і практичних висновків.

Дисертація містить усі обов'язкові структурні елементи, передбачені чинними нормативними вимогами, зокрема: вступ, три змістовні розділи, висновки, список використаних джерел, а також розгорнуті додатки. Окрему увагу приділено деталізованому опису методологічної бази, підтвердженню наукової новизни, практичної значущості та апробації результатів.

Завершеність дослідження забезпечується повним і всебічним розкриттям тематики – від історико-концептуального аналізу причин виникнення BEPS і методів транснаціонального податкового планування, до розробки дієвих механізмів протидії на рівні національної податкової системи. У структурі дисертації логічно виокремлюються три тематичні блоки:

- перший розділ зосереджено на теоретичних засадах міжнародного оподаткування, податкової конкуренції та концепції фінансової нейтральності в еволюційному вимірі;

- другий розділ присвячено аналітичній оцінці податкової системи України в контексті впливу BEPS, виявленню її вразливостей та оцінці фінансового нейтралітету;

– третій розділ містить практичні інструменти податкового контролю: модель протидії «debt vs equity», удосконалений механізм контролю за КІК, систему індикаторів для виявлення незареєстрованих постійних представництв.

Відповідність дисертації вимогам щодо оформлення підтверджується дотриманням положень наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 та відповідних методичних рекомендацій щодо структури, наукового стилю, коректного цитування та оформлення ілюстративного матеріалу. Робота містить 18 таблиць, 19 рисунків, 4 формули та 150 джерел у списку літератури, що свідчить про високий рівень опрацювання джерельної бази.

Таким чином, дисертація є завершеним, змістовно насиченим та якісно оформленим науковим дослідженням, яке повністю відповідає встановленим академічним вимогам і може бути рекомендоване до захисту як така, що має наукову та практичну цінність для подальшого розвитку системи податкового контролю в Україні.

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертаційна робота синергізується із національними стратегічними орієнтирами у сфері диджиталізації публічного адміністрування та реалізації цілей сталого розвитку, що підтверджується включенням окремих положень дослідження до структури держбюджетної НДР «Модернізація фінансової системи України в контексті досягнення глобальних цілей сталого розвитку» (реєстр. № 0124U001670).

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Обґрунтованість наукових положень дисертації підтверджується комплексним використанням сучасних теоретико-методологічних підходів до дослідження феномену розмивання податкової бази та приховування прибутку (BEPS) в умовах глобалізації, з урахуванням еволюції міжнародних стандартів фіскальної нейтральності, трансфертного ціноутворення та оподаткування контрольованих іноземних компаній. Висока ступінь аргументованості висновків автора забезпечена міждисциплінарним підходом, який поєднує аналіз історичних джерел, економічне моделювання, семантичний аналіз податкової політики та інструментарій ідентифікації податкових ризиків у транснаціональному середовищі.

Достовірність результатів дисертації забезпечується використанням репрезентативної емпіричної бази, включаючи дані міжнародних організацій,

комерційних баз даних, а також національних джерел статистики й звітності. Застосування семантичного аналізу, моделювання агресивних податкових структур і побудова індикаторних систем дозволили автору підтвердити наукові гіпотези та надати достовірну оцінку фіскальної нейтральності податкової системи України в умовах реалізації міжнародних ініціатив BEPS.

Отже, наукові положення дисертації відзначаються високим рівнем обґрунтованості, достовірності та новизни, що свідчить про їх значущість для розвитку сучасної теорії та практики міжнародного податкового контролю, трансформації національного податкового адміністрування та підвищення ефективності захисту податкового суверенітету України.

5. Основні наукові результати, одержані автором, та їх новизна.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у концептуальному переосмисленні підходів до забезпечення суверенітету національних податкових надходжень. Уперше в українській науковій практиці доведено декларативний характер фіскальної нейтральності податкової системи України, розроблено модель протидії штучній дилемі «debt vs equity», вдосконалено підходи до контролю за КІК та розроблено індикаторну систему для виявлення незареєстрованих постійних представництв нерезидентів. Також запропоновано зміну критеріїв звільнення КІК від оподаткування, що унеможливило використання фіскально прозорих структур у межах агресивного податкового структурування.

Окремої уваги заслуговує авторське удосконалення підходів до оцінювання ефективності національного податкового регулювання через призму дотримання принципів міжнародної фіскальної нейтральності. Використані в дисертації методи моделювання, систематизації податкових ризиків та інтеграція інформаційних джерел у контролі за транскордонними операціями, дозволяють сформулювати нові підходи до проєктування податкової політики в умовах глобальної цифрової економіки.

Значущість дисертаційного дослідження для науки полягає в розробці теоретико-методологічних основ податкового контролю в умовах глобалізації та цифровізації економіки, що дозволило переосмислити концепти фіскальної нейтральності, податкового суверенітету та агресивного транскордонного податкового структурування в контексті міжнародної боротьби з BEPS. Запропоновані здобувачем підходи до оцінювання декларативності фіскального нейтралітету, моделювання ризиків, а також системи індикаторів виявлення незареєстрованих постійних представництв

нерезидентів формують новий рівень наукового осмислення ефективності транснаціонального податкового регулювання. Окремі наукові результати дисертації апробовано в межах держбюджетної теми «Модернізація фінансової системи України в контексті досягнення глобальних цілей сталого розвитку» (держ. реєстр. № 0124U001670), що засвідчує інтеграцію дослідження в загальнонаціональні пріоритети.

6. Дотримання академічної доброчесності.

На підставі аналізу дисертаційного дослідження можна стверджувати, що у роботі не зафіксовано порушень академічної доброчесності. Автор дотримувався основних принципів наукової етики, таких як добросовісність, прозорість, чесність та відповідальність у процесі підготовки і представлення наукових результатів. Усі цитування джерел оформлені відповідно до встановлених вимог, що забезпечує належне визнання наукових досягнень попередників та запобігає порушенню авторських прав. Всі використовувані джерела ретельно перевірені, і їх цитування відповідає стандартам наукового письма. Також варто зазначити, що всі результати, представлені в дисертації, мають достовірне походження, жоден із матеріалів не піддавався фабрикації чи маніпулюванню даними. Автор надає чітке посилення на всі використані джерела, зберігаючи повагу до наукових здобутків інших дослідників.

Отже, дисертаційна робота відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що могли б поставити під сумнів її наукову цінність чи легітимність.

7. Практичне значення отриманих результатів.

Практична значущість дослідження проявляється у можливості безпосереднього використання розроблених інструментів контролю за трансфертним ціноутворенням, КІК і штучним уникненням статусу постійного представництва в діяльності державних органів, консалтингових компаній, платників податків та фахівців у сфері комплаєнсу. Зокрема, розроблені у межах дисертації: модель протидії «debt vs equity» дилемі, удосконалення механізму оподаткування контрольованих іноземних компаній, система індикаторів для виявлення незареєстрованих постійних представництв були впроваджені у практичну діяльність ТОВ «A1 КОНСАЛТИНГ» та A1 CONSULTING FZCO, що підтверджено відповідними довідками.

Шляхи використання результатів дисертації охоплюють:

– удосконалення методології трансфертного ціноутворення через доповнення аналітичних процедур оцінки економічної обґрунтованості транскордонних фінансових операцій;

– практичну модернізацію системи податкового контролю у частині ідентифікації податково вмотивованих транскордонних рішень, що забезпечить ефективну протидію BEPS у національній податковій системі;

– посилення аналітичного інструментарію контролюючих органів через впровадження індикаторного моніторингу постійної присутності нерезидентів, з урахуванням специфіки звітування по КІК;

– розробку методичних рекомендацій для фіскальних служб щодо виявлення агресивного структурування за участі прозорих юридичних структур (FTE), включаючи «наскрізні» організації;

– вдосконалення освітніх програм підготовки магістрів та бакалаврів у сфері фінансів та оподаткування, шляхом включення положень дисертації до навчальних дисциплін («Податкова політика», «Фіскальна соціологія», «Податки та податкова система»).

Отже, результати дисертації можуть бути використані як у науково-дослідній, так і у практичній діяльності – з метою формування ефективної, суверенної, аналітично обґрунтованої податкової політики, адаптованої до викликів цифрової економіки, глобальної мобільності капіталу та транснаціонального бізнесу.

8. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях.

Основні наукові результати дисертаційного дослідження Носенка Д. В. отримали повне й системне висвітлення у публікаціях у фахових наукових виданнях, що засвідчує достатній рівень апробації, наукової комунікації та верифікації авторських напрацювань у професійному середовищі. Загалом за темою дисертації опубліковано 12 наукових праць, з яких 1 стаття у науковому журналі, що індексується в міжнародних базах Scopus/Web of Science; 5 статей – у наукових фахових виданнях України; 6 тез доповідей – у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій, що підтверджує апробацію наукових положень у відкритому науковому дискурсі.

Публікації охоплюють усі ключові напрями дисертаційного дослідження, зокрема аналіз фіскальної нейтральності та її декларативного характеру, проблематику подвійного оподаткування і податкової конкуренції, структурування КІК та загрози від

фіскально прозорих юридичних осіб, механізми виявлення незареєстрованих постійних представництв та оцінку впливу BEPS на податковий суверенітет.

Окремі публікації містять елементи аналітичного моделювання (наприклад, семантичний аналіз, індикаторна система, побудова сценаріїв впливу «debt vs equity»), що підтверджує глибину методологічного опрацювання теми. Обсяг опублікованих авторських матеріалів забезпечує повне розкриття теоретичних і прикладних результатів, представлених у дисертації, та підтверджує особистий внесок здобувача, про що свідчить наявність статей без співавторів і значний обсяг авторських аркушів, підготовлених особисто.

Таким чином, публікаційна активність Носенка Д. В. відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а зміст і кількість наукових публікацій повною мірою відображають основні положення, висновки та наукову новизну представленого дисертаційного дослідження.

9. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Загалом, зважаючи на високу наукову цінність, актуальність і практичну спрямованість дисертаційного дослідження Носенка Д. В., слід відзначити, що його результати мають значний потенціал для подальшого розвитку теоретичних і прикладних засад податкового контролю в умовах глобалізації, цифрової трансформації та імплементації міжнародних стандартів боротьби з BEPS. Робота вирізняється міждисциплінарним підходом, комплексною методологією, концептуальною узгодженістю та значною емпіричною базою.

Разом з тим, у контексті подальшого наукового розвитку окремі положення дисертації можуть бути предметом конструктивної дискусії та викликають певні зауваження:

1. У дисертації обґрунтовано застосування семантичного аналізу для виявлення декларативного характеру фіскальної нейтральності податкової системи України. Водночас, на нашу думку, потребує додаткового розкриття понятійно-категоріальний апарат, що покладений в основу семантичної моделі, а також логіка вибору мовних конструкцій і регуляторних фрагментів для аналізу. Враховуючи, що семантичний аналіз є інструментом лінгвістичної інтерпретації, у фінансово-економічному дослідженні важливо чітко розмежувати його межі застосування, уникнувши ризику надмірної інтерпретованості, що може вплинути на об'єктивність висновків.

2. Здобувачем запропоновано комплексну модель протидії штучній дилемі «debt vs equity» в частині оцінювання економічної обґрунтованості транскордонних боргових операцій з урахуванням якісних і кількісних індикаторів. Водночас представлена модель потребує подальшої верифікації на основі практичних кейсів із застосуванням публічних або емпіричних даних. Зокрема, було б доцільно продемонструвати її застосування у конкретних прикладах трансфертного ціноутворення або в аналітичному кейсі з перевірки боргової операції між пов'язаними особами, що дозволило б краще оцінити придатність моделі до практичного використання в умовах національного податкового адміністрування.

3. Дисертантом запропоновано зміну одного з кваліфікуючих критеріїв звільнення КІК від оподаткування з метою унеможливлення залучення фіскально прозорих організацій до агресивного структурування. На нашу думку, варто було б більш розгорнуто обґрунтувати баланс між цілями захисту податкового суверенітету та ризиками виникнення непрямого подвійного оподаткування, зокрема у контексті зобов'язань України за міжнародними податковими угодами. Також доцільним було б оцінити правові наслідки пропонованих змін у контексті принципів міжнародної податкової гармонізації.

4. Запропонована система індикаторів для виявлення незареєстрованих постійних представництв нерезидентів є важливим практичним інструментом для забезпечення податкового контролю за економічною присутністю нерезидентів. Однак постає питання щодо обґрунтованості критеріїв індикативності: доцільно було б уточнити, якою мірою запропоновані параметри (наприклад, «наявність фізичної присутності на території України», «характер доходів») відповідають критеріям оцінки діяльності нерезидента за міжнародною практикою. Крім того, варто обговорити ризики потенційного порушення принципу недискримінації або надмірного регулювання з боку фіскальних органів при застосуванні даних індикаторів.

5. У роботі подано аналітичну оцінку стану податкової системи України в умовах BEPS, проте значна частина аргументації ґрунтується на нормативному аналізі та моделюванні. Було б доречно доповнити дисертацію прикладними кейсами функціонування окремих положень трансфертного ціноутворення, обліку КІК або структурування через FTE, зокрема на основі узагальнених матеріалів податкової практики чи звітності, що посилює практичний аспект дослідження та забезпечило емпіричну перевірку запропонованих гіпотез.

6. У роботі активно використовуються категорії «податкова культура», «податкова мораль», «економічна ідентичність» тощо, що, безумовно, збагачують аналітичну площину дослідження. Разом із тим, для їхнього використання у фінансово-економічному дискурсі доцільним є окреме обґрунтування меж застосування цих понять, з урахуванням специфіки податкового регулювання, що дозволить уникнути неоднозначного тлумачення при імплементації результатів у нормативну чи методичну практику.

Незважаючи на висловлені зауваження, слід підкреслити, що вони мають дискусійний характер і жодним чином не применшують наукову цінність виконаного дослідження. Навпаки, вони свідчать про глибину порушених у дисертації проблем і відкривають перспективи для подальшого розвитку теми в межах сучасної фіскальної науки, міжнародного податкового права та економічної аналітики.

10. Загальні висновки щодо дисертаційної роботи.

Загалом, дисертаційне дослідження Носенка Дмитра Вадимовича на тему «Сучасні технології податкового контролю: протидія розмиванню податкової бази й приховуванню прибутку» є значущим науковим досягненням, яке вирізняється актуальністю, логічною структурованістю та завершеністю. Дослідження містить нові науково обґрунтовані результати, що не лише реалізують чітко визначене наукове завдання, але й мають істотне значення для розвитку галузі знань «Управління та адміністрування». Зокрема, в роботі запропоноване авторське бачення розв'язання наукової проблематики, яка полягає у вдосконаленні теоретико-методологічних засад та практичного інструментарію податкового контролю в умовах цифрової економіки та трансформації міжнародних правил оподаткування. Автором здійснено глибоке осмислення причин та наслідків розмивання податкової бази (BEPS), проаналізовано недоліки чинної системи оподаткування в Україні та запропоновано комплекс інструментів, здатних посилити спроможність податкових органів протидіяти транснаціональному ухиленню від оподаткування, включаючи модель оцінки економічної обґрунтованості боргових операцій, індикаторну систему виявлення незареєстрованих постійних представництв, а також удосконалені підходи до оподаткування контрольованих іноземних компаній.

Якісні характеристики роботи вказують на її відповідність спеціальності Фінанси, банківська справа та страхування, пп. 6-8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої

освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 № 341, від 19 травня 2023 р. № 502), а її автор – Носенко Дмитро Вадимович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Офіційний опонент:

Декан факультету податкової справи, обліку та аудиту
Державного податкового університету (м. Ірпінь),
доктор економічних наук, професор

Володимир КРАЄВСЬКИЙ

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 10:17:01 30.05.2025

Назва файлу з підписом: Відгук Краєвський В.М.pdf.asice
Розмір файлу з підписом: 119.9 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Відгук Краєвський В.М.pdf
Розмір файлу без підпису: 121.1 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: Краєвський Володимир Миколайович
П.І.Б.: Краєвський Володимир Миколайович
Країна: Україна
РНОКПП: 2810409050
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 10:16:50 30.05.2025
Сертифікат виданий: "Дія". Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг
Серійний номер: 382367105294AF97040000001D254100F596F903
Тип носія особистого ключа: ЗНКІ криптомодуль ІІТ Гряда-301
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Кваліфікований
Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)
Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAdES-X Long)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2025.02.05 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна,
доктору економічних наук, професору,
завідувачу кафедри економічної кібернетики
та прикладної економіки
Тамарі МЕРКУЛОВІЙ
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата економічних наук, доцента закладу вищої освіти, доцента кафедри транспортних технологій і логістики Державного біотехнологічного університету (м. Харків), Городецької Тетяни Едуардівни на дисертаційну роботу Носенка Дмитра Вадимовича «Сучасні технології податкового контролю: протидія розмиванню податкової бази й приховуванню прибутку», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

У сучасних умовах стрімких глобалізаційних процесів, що супроводжуються інтеграцією економік та активізацією транснаціональних фінансових транзакцій, посилюється потреба у вдосконаленні системи міжнародного податкового контролю. Зокрема, ініціативи OECD та G20, спрямовані на боротьбу з розмиванням податкової бази та приховуванням прибутку від оподаткування (BEPS), вимагають глибокого переосмислення теоретичних засад і методів податкового адміністрування. Дисертаційне дослідження Носенка Д. В. пропонує ряд відповідей на зазначені виклики, адже досліджує сучасні технології протидії BEPS, враховуючи локальні особливості української податкової системи та її адаптацію до міжнародних стандартів в умовах євроінтеграційних процесів. Такий підхід має суттєве значення не лише з позиції теорії, а й для практичного забезпечення фінансової безпеки держави, оскільки впливає на забезпечення суверенітету національних податкових надходжень України у глобалізованому світі. Враховуючи зазначене, тематика дисертаційного дослідження має

високу актуальність враховуючи глобальні трансформаційні процеси, а також нагальні потреби України у захисті податкових надходжень з метою забезпечення соціальних потреб населення, обороноздатності, а також проектів щодо відновлення.

2. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому і оформлення.

Дисертація вирізняється структурованістю, що забезпечує логічну послідовність викладу та комплексне розкриття проблеми, а також включає всі необхідні елементи: вступ, три змістовні розділи, які послідовно розкривають теоретичні, аналітичні та практичні аспекти порушеної проблематики, висновки, повний бібліографічний список і додаткові матеріали.

Дисертаційна робота містить 18 таблиць, 19 рисунків, 4 формули та 150 джерел.

Особлива увага приділена методологічній базі дослідження, з детальним описом застосованих методів, що забезпечує наукову обґрунтованість отриманих результатів.

Враховуючи обмежене коло вітчизняних наукових досліджень в межах порушеної проблематики, окремої уваги заслуговує робота з джерелами, яка проведена на високому рівні та охоплює фундаментальні дослідження та напрацювання провідних вчених-економістів протягом всього періоду генези ухилення від оподаткування як явища: від 19 сторіччя до сьогодення.

Дисертаційна робота підготовлена у відповідності до «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами та доповненнями) та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» (зі змінами та доповненнями).

На тлі зазначеного можна стверджувати, що дисертаційна робота є репрезентацією завершеного та глибокого наукового дослідження, що оформлено відповідно до всіх вимог чинного законодавства. Враховуючи комплексне розкриття наукової та практичної складової дослідження, що відповідає встановленим академічним вимогам для здобуття ступеня доктора філософії, дисертація може бути рекомендована до захисту.

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Окремі положення дисертаційної роботи включено до структури держбюджетної науково-дослідницької роботи «Модернізація фінансової системи України в контексті досягнення глобальних цілей сталого розвитку» (державний реєстраційний номер 0124U001670).

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Висновки та рекомендації наведені у дисертаційному дослідженні відзначаються послідовністю та достовірністю й базуються на ретельному та всебічному аналізі сучасних теоретичних підходів і практичних інструментів у сфері міжнародного податкового контролю.

Використання міждисциплінарних методів, включаючи економічне моделювання, семантичний аналіз і емпіричні дані з різних джерел (зокрема статистичної інформації міжнародних організацій, національної статистики, комерційних баз даних тощо) свідчить про глибину і обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Ґрунтуючись на детальному ознайомленні з текстом дисертаційного дослідження, а також на його всебічній оцінці, зроблено висновок про високий рівень обґрунтованості й достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження.

5. Основні наукові результати, одержані автором, та їх новизна.

Наукова новизна отримана автором в результаті проведення дисертаційного дослідження в першу чергу сконцентрована у площині досягнення належного рівня суверенітету національних податкових надходжень в умовах глобалізації та негативних проявів розмивання податкової бази та приховуванням прибутку від оподаткування (BEPS).

Зокрема, Носенком Д. В. уперше наведено переконливі докази декларативного характеру фіскального нейтралітету податкової системи України у її міжнародному вимірі. Враховуючи зазначене, автором зроблено висновок про наявність податково-вмотивованих рішень для суб'єктів господарювання при здійсненні зовнішньоекономічних транзакцій національними суб'єктами господарювання та виділено ключові канали BEPS притаманні податковій системі України.

З метою нівелювання негативних проявів, що спричиняють основні канали BEPS, які притаманні податковій системі України, на суверенітет національних податкових надходжень, Носенком Д. В. розроблено модель протидії штучній «debt vs equity» дилемі, запропоновано підходи до вдосконалення контролю за оподаткуванням контрольованих іноземних компаній, а також розроблено систему індикаторну для виявлення незареєстрованих постійних представництв нерезидентів на території України.

Значущість наукових добутків дисертаційного дослідження полягає в формуванні теоретичного та практичного підґрунтя для імплементації сучасних технологій податкового контролю в умовах глобалізаційних та євроінтеграційних процесів, а також негативних проявів BEPS, що дозволяє здійснити переоцінку підходу до фіскального нейтралітету як належного інструменту побудови міжнародної податкової політики, яка забезпечує належний рівень суверенітету національних податкових надходжень.

Отримані автором наукові результати дисертаційного дослідження створюють фундамент для розбудови подальшої наукової дискусії щодо формування національної податкової політики та запровадження інструментів податкового адміністрування, що урівноважуватимуть глобальні цілі сталого розвитку та національні потреби у податкових надходженнях та капіталі.

6. Дотримання академічної доброчесності.

В результаті детального аналізу дисертаційного дослідження можна дійти висновку про дотримання високого рівня академічної доброчесності. Під час проведення дослідження та репрезентації його ключових результатів у наукових публікаціях, Носенко Д. В. дотримувався норм та моральних принципів наукової етики.

Оформлення джерел здійснено відповідно до вимог встановлених ДСТУ 8302:2015, що дозволило належним чином відобразити наукові досягнення науковців, які здійснювали досліджування у предметній галузі автора та здобутки яких стали фундаментом для проведення дисертаційного дослідження. З метою уникнення порушень в сфері авторського права Носенко Д. В. наводить у тексті дисертаційної роботи чіткі посилання на всі використані джерела інформації та літературу.

Таким чином, дисертаційна робота Носенка Д. В. відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить фактів плагіату, фабрикації чи маніпуляцій із даними, що свідчить про етичну відповідальність та професіоналізм у підготовці дослідження.

7. Практичне значення отриманих результатів.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає у можливості застосування розроблених інструментів контролю за ключовими каналами BEPS, що притаманні податковій системі України, зокрема щодо контролю за трансфертним ціноутворенням у транскордонних фінансових транзакціях, оподаткуванням контрольованих іноземних компаній, а також штучним уникненням статусу постійного представництва нерезидента на території України – в контрольно-перевірочній та адміністративній діяльності податкових органів, а також при наданні послуг консалтинговими компаніями та виконанні посадових обов'язків фахівцями з комплаєнсу.

При цьому, розроблені у межах дисертаційного дослідження модель протидії штучній «debt vs equity» дилемі, пропозиції щодо удосконалення механізму оподаткування контрольованих іноземних компаній, а також система індикаторів для виявлення незареєстрованих постійних представництв були впроваджені у практичну діяльність ТОВ «А1 КОНСАЛТИНГ» та A1 CONSULTING FZCO, а також в навчальний процес підготовки бакалаврів 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» у освітньо-професійній програмі «Фінанси, банківська справа та страхування», та магістрів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» у освітньо-професійних програмах «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, що належним чином підтверджено довідками про впровадження.

Враховуючи наведене, результати дисертаційного дослідження можуть бути визнані такими, що мають практичне значення та цінність, які підтверджуються їх фактичним використанням у науково-дослідній та практичній діяльності.

8. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях.

Основні наукові результати дисертаційного дослідження Носенка Д. В. отримали повне й системне висвітлення у публікаціях у фахових наукових виданнях, що засвідчує достатній рівень апробації, наукової комунікації та верифікації авторських напрацювань у професійному середовищі. Загалом за темою дисертації опубліковано 12 наукових праць, з яких 1 стаття у науковому журналі, що індексується в міжнародних базах Scopus/Web of Science; 5 статей – у наукових фахових виданнях України; 6 тез доповідей

– у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій, що підтверджує апробацію наукових положень у відкритому науковому дискурсі.

Публікації охоплюють усі ключові напрями дисертаційного дослідження, зокрема аналіз фіскальної нейтральності та її декларативного характеру, проблематику подвійного оподаткування і податкової конкуренції, структурування КІК та загрози від фіскально прозорих юридичних осіб, механізми виявлення незареєстрованих постійних представництв та оцінку впливу BEPS на податковий суверенітет.

Таким чином, публікаційна активність Носенка Д. В. відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а зміст і кількість наукових публікацій повною мірою відображають основні положення, висновки та наукову новизну представленого дисертаційного дослідження.

9. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, її наукову новизну, теоретичну та практичну цінність загалом, з огляду на перспективи подальшого розвитку наукового дискурсу у межах порушеної проблематики, до окремих положень дисертаційного дослідження сформовані зауваження, а також виокремлені дискусійні питання.

1. При проведенні дисертаційного дослідження автором аргументовано порушено дискусію щодо належності використання концепцій фіскального нейтралітету з метою побудови ефективної податкової системи у її міжнародному вимірі та захисту національного податкового суверенітету. При цьому, дисертаційне дослідження повною мірою не вивчає наслідки відмови від концепцій фіскального нейтралітету віддаючи перевагу розробці оперативних рішень захисту суверенітету національних податкових надходжень. В свою чергу, аналіз та моделювання перспективних наслідків впровадження альтернативних концепцій нейтральності або оцінка можливості формування міжнародного виміру національної податкової системи виходячи з сучасних теорій критики фіскального нейтралітету здійснили би значний вклад у розширення науково-теоретичної та практичної складової дослідження для цілей формування податкових політик в умовах посилення інтеграційних та глобалізаційних процесів, а також зростання загроз негативних проявів BEPS.

2. При розробці системи індикаторів факторів ризику потенційної наявності незареєстрованого постійного представництва нерезидента в Україні автор дотримувався підходу в межах якого досліджуються сукупність якісних та кількісних характеристик рівня економічної присутності іноземної компанії в країні резидентності,

що стають відомі податковим органам в межах звітування платниками податків щодо контрольованих іноземних компаній. Проте, враховуючи що оцінка базується на сукупності не тільки кількісних але й якісних показників, застосування моделі може бути схильне до викривлень у випадках цілеспрямованого утворення штучного рівня якісних показників для формування неадекватного уявлення зовнішніх користувачів інформації про рівень економічної присутності нерезидента. Дослідження питання оцінки потенційних викривлень якісних показників має бути додатково адресоване під час практичного застосування індикативної системи.

3. Враховуючи той факт, що автор визначає BEPS як одну зі стратегічних загроз цілям сталого розвитку, а також суверенітету національних податкових надходжень, з метою розширення продуктивної наукової дискусії доцільним є проведення оцінки ефективності впливу заходів щодо боротьби з BEPS як це передбачено Дією 11 Плану протидії BEPS. Проведення аналізу сукупності макроекономічних та інших показників, що передбачені методологією оцінки впливу впровадження стандартів протидії BEPS стане підґрунтям для визначення ефективності застосування вже наявних та розроблених автором регуляторних механізмів податкового адміністрування.

Незважаючи на підняті дискусійні питання та висловлені зауваження, вони жодним чином не зменшують теоретико-наукову та практичну цінність отриманих результатів дисертаційного дослідження, а також не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, виключно підкреслюючи фундаментальний характер порушеної проблематики та створюючи простір для розвитку відповідного академічного дискурсу.

10. Загальні висновки щодо дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Носенка Дмитра Вадимовича «Сучасні технології податкового контролю: протидія розмиванню податкової бази й приховуванню прибутку» є самостійним, комплексним та завершеним науковим дослідженням, що вирішує актуальне завдання вдосконалення теоретико-методологічних засад і практичного інструментарію податкового контролю в умовах глобалізаційних трансформацій та євроінтеграційних процесів. У роботі отримані нові науково обґрунтовані результати, що мають важливе значення для забезпечення суверенітету національних податкових надходжень України.

Дисертація виконана на високому науковому рівні, характеризується логічністю та послідовністю викладення матеріалу, містить чітко обґрунтовані теоретичні

положення, практичні рекомендації та методичні розробки, зокрема модель протидії штучній «debt vs equity» дилемі, систему індикаторів для виявлення потенційно незареєстрованих постійних представництв нерезидентів та удосконалений механізм оподаткування контрольованих іноземних компаній.

Зміст та оформлення дисертації відповідають чинним вимогам нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки України, зокрема постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 (зі змінами та доповненнями) та наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 (зі змінами та доповненнями).

За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значущістю дисертаційна робота Носенка Дмитра Вадимовича «Сучасні технології податкового контролю: протидія розмиванню податкової бази й приховуванню прибутку» є завершеною самостійно виконаною науковою працею, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Офіційний опонент:

Доцент кафедри транспортних технологій і логістики

Державного біотехнологічного університету (м. Харків)

кандидат економічних наук, доцент закладу вищої освіти Тетяна ГОРОДЕЦЬКА

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 11:54:58 31.05.2025

Назва файлу з підписом: 2_Відгук_Городецька Т. Е..pdf
Розмір файлу з підписом: 150.4 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: 2_Відгук_Городецька Т. Е..pdf
Розмір файлу без підпису: 116.5 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ГОРОДЕЦЬКА ТЕТЯНА ЕДУАРДІВНА

П.І.Б.: ГОРОДЕЦЬКА ТЕТЯНА ЕДУАРДІВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 2463701261

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 11:54:58 31.05.2025

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000000D39B10163295906

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підписаний PDF-файл (PAdES)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (PAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2025.02.05 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна,
доктору економічних наук, професору,
завідувачу кафедри економічної кібернетики
та прикладної економіки
Тамарі МЕРКУЛОВІЙ
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, кандидата економічних наук, доцента, доцента закладу вищої освіти кафедри фінансів, банківської справи та страхування Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Стеценко Тетяни Володимирівни на дисертаційну роботу Носенка Дмитра Вадимовича «Сучасні технології податкового контролю: протидія розмиванню податкової бази й приховуванню прибутку», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

Глобальний рух національних економік до інтеграції дедалі більше впливає на традиційні принципи міжнародного оподаткування. Неоднорідність податкового простору між країнами створює значні стимули для застосування гібридних схем ухилення від оподаткування та агресивного податкового планування, що чинить суттєву загрозу національному податковому суверенітету. Таким чином, формування комплексного підходу до боротьби з виведенням активних і пасивних доходів із-під оподаткування у зовнішньоекономічних транзакціях та під час транскордонного структурування є важливим питанням подолання зазначеної загрози.

Актуальність дисертаційного дослідження Носенка Д. В. безумовно полягає у визначенні паритету між інтеграційними процесами, в які залучена Україна та досягненням цілей національної податкової системи у забезпеченні належного рівня бюджетних надходжень. Особливої важливості захист національного податкового

суверенітету набуває в контексті невмотивованої невиправданої збройної агресії російської федерації проти України.

Враховуючи зазначене, вибір теми дисертаційного дослідження є ґрунтовним та обумовлений необхідністю впровадження сучасних технологій податкового контролю через обмежену ефективність класичних методів податкового адміністрування, зокрема у міжнародному вимірі податкової системи України.

2. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому і оформлення.

Загальний обсяг дисертації складає 211 сторінок, з яких основний текст становить 153 сторінки. Робота містить 18 таблиць, 19 рисунків та 4 формули, а також список використаних джерел, що складається зі 150 найменувань.

Окремої уваги заслуговують структурна впорядкованість та логічна послідовність викладення результатів дослідження.

Враховуючи наведене можна стверджувати, що дисертаційна робота Носенка Д. В. є самостійним, цілісним та завершеним науковим дослідженням, яке підготовлено у відповідності до «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (із змінами) та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» (із змінами).

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Окремі положення дисертаційної роботи Носенка Д. В. включено до розділів держбюджетної науково-дослідницької роботи «Модернізація фінансової системи України в контексті досягнення глобальних цілей сталого розвитку» (державний реєстраційний номер 0124U001670).

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертаційній роботі Носенка Д. В. можна охарактеризувати як послідовні, логічні та достовірні. Детальне вивчення тексту дисертації, а також публікацій Носенка Д. В. за темою

дослідження дозволяє констатувати глибокий рівень розуміння автором порушеної проблематики.

Завдяки використанню широкого спектру загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, зокрема міждисциплінарному погляду на застосування семантичного аналізу при проведенні дослідження, автор досягнув обґрунтованих та достовірних результатів.

5. Основні наукові результати, одержані автором, та їх новизна.

Наукова новизна, представлена Носенком Д. В. в дисертаційній роботі, спрямована на досягнення належного рівня захищеності суверенітету національних податкових надходжень, що є суттєвим викликом національній податковій системі України в умовах глобалізаційних та євроінтеграційних процесів, з якими пов'язано розширення негативних проявів розмивання податкової бази та приховування прибутку від оподаткування.

Автором представлені до захисту наступні наукові результати:

- ґрунтовні докази декларативного характеру фіскального нейтралітету податкової системи України, що передбачає наявність підстав для здійснення податково-вмотивованих рішень платниками податків при проведенні зовнішньо-економічних транзакцій та міжнародному структуруванні;
- удосконалений методичний підхід дослідження транскордонних фінансових транзакцій на предмет наявності проявів розмивання податкової бази та приховування прибутку від оподаткування;
- удосконалений механізм оподаткування контрольованих іноземних компаній, що полягає у зміні одного з кваліфікуючих критеріїв для звільнення контрольованих іноземних компаній від оподаткування, що передбачає унеможливлення практичної реалізації агресивного міжнародного структурування із залученням фіскально-прозорих осіб;
- удосконалена система індикаторів для виявлення потенційно незареєстрованих постійних представництв нерезидентів на території України;
- розвиток уявлення про усунення подвійного оподаткування як передумови до виникнення шкідливої податкової конкуренції, генералізація якої реалізувалась через розмивання податкової бази та приховування прибутку від оподаткування;
- розвиток наукових поглядів про взаємозв'язок між методами усунення подвійного оподаткування та визначенням концепцій фіскальної нейтральності;

- розвиток розуміння сукупності доступних контролюючим органам інструментів, що при їх комплексному застосуванні дозволять підвищити захищеність суверенітету національних податкових надходжень.

Враховуючи викладене, дисертаційна робота Носенка Д. В. «Сучасні технології податкового контролю: протидія розмиванню податкової бази й приховуванню прибутку» за змістом і якістю теоретичних та методичних розробок відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

6. Дотримання академічної доброчесності.

Дисертаційна робота Носенка Д. В. містить теоретичні й практичні положення, а також висновки, що сформульовані автором самостійно. Аналіз дисертаційної роботи та наукових публікацій, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, надає підстави вважати, що дисертаційне дослідження підготовлено з дотриманням академічної доброчесності.

7. Практичне значення отриманих результатів.

Практична цінність отриманих результатів дисертаційного дослідження Носенка Д. В. підтверджується впровадженням результатів дослідження суб'єктами господарювання, що здійснюють діяльність у сфері бухгалтерського обліку, аудиту, а також консультування з питань оподаткування, зокрема ТОВ «А1 КОНСАЛТИНГ» (Довідка №1 від 30.09.2024 р.), А1 CONSULTING FZCO (Довідка №2 від 01.12.2024 р.).

Також, практична цінність отриманих результатів дисертаційного дослідження підтверджується впровадженням його окремих положень у навчальний процес підготовки бакалаврів 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» в межах освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування», та магістрів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» в межах освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Наведене свідчить про практичну значущість результатів дисертаційного дослідження для науково-дослідної та практичної господарської діяльності.

8. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях.

Основні наукові результати дисертаційного дослідження Носенка Д. В. опубліковано в 12 наукових працях, серед яких 1 стаття опублікована у науковому фаховому виданні, яке входить до міжнародних наукометричних баз Scopus/Web of Science, 5 статей опубліковані у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 6 тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Таким чином, публікаційна активність Носенка Д. В. відповідає встановленим кваліфікаційним вимогам на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

9. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Констатуючи загальний належний ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, її цілісність, логіку та послідовність викладу матеріалів, разом з тим можна зробити декілька зауважень і звернути увагу на дискусійні положення дисертаційної роботи Носенка Д. В.:

1. Автором детально проаналізовано генезу виникнення явища уникнення від оподаткування: від формалізації проблематики та перших етапів усунення подвійного оподаткування, що стримували міжнародну торгівлю, й до розробки Плану протидії розмиванню податкової бази та приховуванню прибутку. При цьому, автор концентрується на впровадженні у податкову систему України інноваційних інструментів податкового контролю й адміністрування, що, здебільшого, стосуються питань корпоративного податку крізь призму трансфертного ціноутворення, контрольованих іноземних компаній та постійних представництв, тоді як цілком доцільно було би розглянути й можливість імплементації у податкову систему України інструментарію, що передбачений Дією 1 «Подолання податкових викликів цифрової економіки» Плану протидії розмиванню податкової бази та приховуванню прибутку – враховуючи тотальну цифровізацію в межах глобальних ланцюгів створення вартості, а також збільшення ролі цифрової економіки загалом.

2. При виявленні ключових каналів BEPS, що притаманні податковій системі України, автором зазначається, що у загальній структурі контрольованих операцій переважаючу більшість займають зовнішньоекономічні транзакції з товарами (в тому числі сировинними). Одночасно, на підставі впровадження у податкову систему України Порядків встановлення відповідності умов контрольованих операцій щодо сировинних

товарів принципу «витагнутої руки», автором робиться висновок про належний рівень розробки проблематики та відносної обмеженості ризиків в межах зазначених транзакцій. Доцільно було б більш детально дослідити такі порядки на предмет їх узгодженості з Планом протидії розмиванню податкової бази та приховуванню прибутку, а також відповідності цілям забезпечення суверенітету національних податкових надходжень при одночасному дотриманні інтересів стейкхолдерів податкової системи України.

При цьому, наведені зауваження та дискусійні питання не применшують теоретико-наукової та практичної значущості отриманих результатів дисертаційного дослідження, а тільки підкреслюють наявний простір до конструктивної наукової дискусії.

10. Загальні висновки щодо дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Носенка Дмитра Вадимовича «Сучасні технології податкового контролю: протидія розмиванню податкової бази й приховуванню прибутку» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, що вирішує актуальне завдання розвитку теоретичних та практичних основ податкового контролю в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів. У дисертації отримано нові науково обґрунтовані результати, які вирізняються значущістю, актуальністю, логічністю та завершеністю.

Автором запропоновано низку практичних рекомендацій та удосконалених методичних підходів, зокрема щодо оцінки економічної обґрунтованості транскордонних операцій боргового фінансування, системи індикаторів для виявлення потенційно незареєстрованих постійних представництв нерезидентів, а також удосконалення механізму оподаткування контрольованих іноземних компаній.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені Носенком Д. В. завдання вирішені, мету дослідження досягнуто.

Дисертація виконана на високому рівні, за змістом та оформленням робота відповідає вимогам, що визначені Порядком присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (із змінами), а також наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами).

За ступенем актуальності, наукової новизни, практичної значущості отриманих результатів, дисертаційна робота Носенка Дмитра Вадимовича «Сучасні технології податкового контролю: протидія розмиванню податкової бази й приховуванню

прибутку» може бути високо оцінена, а її автор – Носенко Дмитро Вадимович – заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Офіційний рецензент:

Доцент закладу вищої освіти кафедри фінансів, банківської
справи та страхування Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна,
кандидат економічних наук, доцент

Тетяна СТЕЦЕНКО

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 22:10:05 30.05.2025

Назва файлу з підписом: 3_Рецензія_Стеценко Т. В..pdf.asice
Розмір файлу з підписом: 252.7 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: 3_Рецензія_Стеценко Т. В..pdf
Розмір файлу без підпису: 273.1 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: СТЕЦЕНКО ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

П.І.Б.: СТЕЦЕНКО ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 3086811400

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 22:10:03 30.05.2025

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000003320CC014DAF5306

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2025.02.05 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна,
доктору економічних наук, професору,
завідувачу кафедри економічної кібернетики
та прикладної економіки
Тамарі МЕРКУЛОВІЙ
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, доктора економічних наук, професора закладу вищої освіти, професора кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Кузьминчук Наталії Валеріївни на дисертаційну роботу Носенка Дмитра Вадимовича «Сучасні технології податкового контролю: протидія розмиванню податкової бази й приховуванню прибутку», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

Процеси глобальної інтеграції національних економік поступово змінюють усталені принципи міжнародного оподаткування. Через неоднорідність міжнародного податкового середовища виникають значні стимули до застосування гібридних механізмів ухилення від сплати податків та агресивного податкового планування, що створює суттєву загрозу суверенітету національних податкових систем. Відповідно, актуальним є формування комплексних підходів до протидії розмиванню податкової бази й приховуванню прибутку під час здійснення зовнішньоекономічних господарських операцій та побудови транскордонних ланцюгів створення вартості.

Важливість дисертаційного дослідження Носенка Д. В. зумовлена необхідністю визначення оптимального співвідношення між цілями інтеграційних процесів, учасницею яких є Україна, та забезпеченням ефективності національної податкової системи для досягнення належного рівня бюджетних надходжень й дотримання інтересів національних стейкхолдерів податкової системи.

Таким чином, обрання даної теми дисертаційного дослідження є науково та практично обґрунтованим, а також таким, що продиктовано нагальною необхідністю впровадження та застосування сучасних технологій податкового контролю й адміністрування на тлі стрімких змін у класичних бізнес-моделях а також міжнародної боротьби за високомобільний капітал.

2. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому і оформлення.

Дисертаційна робота Носенка Д. В. є структурованою, послідовною, наукові та практичні результати викладені логічно та вичерпно.

Загальний обсяг дисертаційної роботи складає 211 сторінок, а основний текст – 153 сторінки. Дисертаційна робота налічує 18 таблиць, 19 рисунків та 4 формули, перелік використаних джерел, що складається зі 150 найменувань.

Дисертаційна робота Носенка Д. В. є самостійно виконаним, комплексним та завершеним науковим дослідженням, яке підготовлено згідно з вимогами «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами) та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» (зі змінами).

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Окремі положення дисертаційної роботи Носенка Д. В. включено до розділів держбюджетної НДР «Модернізація фінансової системи України в контексті досягнення глобальних цілей сталого розвитку» (державний реєстраційний № 0124U001670), де автором виконано підрозділи «Податкова система України в контексті фіскальної нейтральності» та «Основні виклики BEPS для податкової системи України», що зайвий раз підкреслює актуальність обраної Носенком Д. В. предметної площини дисертаційного дослідження.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Для розв'язання окресленого наукового завдання дисертаційного дослідження, автором було коректно та чітко визначені об'єкт і предмет дослідження, його мета. Носенком Д. В. сформовано ряд послідовних та логічно пов'язаних задач, поступове вирішення яких сприяло реалізації поставленої мети дисертаційного дослідження.

Детальне ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи надає підстави констатувати, що автором вирішено поставлені задачі та досягнуто поставленої мети дослідження.

Додаткового виокремлення заслуговують системність та комплексність дисертаційної роботи, про що свідчать логіка та послідовність викладення матеріалу. Наукові положення, висновки та рекомендації, що наведені у дисертаційній роботі Носенка Д. В. є логічними, структурованими та достовірними, що досягнуто завдяки використанню значного кола загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, а також міждисциплінарному підходу до обрання таких методів.

Також, автором опрацьовано широкий пласт наукової та спеціалізованої літератури видатних вчених-економістів та міжнародних організацій, що, в умовах обмеженості релевантних наукових праць вітчизняних дослідників, було нетривіальною задачею при детальному вивченні генези явища усунення подвійного оподаткування, його еволюцій до шкідливої податкової конкуренції, а також формулюванні пропозицій щодо впровадження інноваційних механізмів податкового адміністрування.

5. Основні наукові результати, одержані автором, та їх новизна.

Наукова новизна проведеного Носенком Д. В. дослідження має комплексний характер і визначається наступними найвагомішими отриманими результатами:

- автором, вперше у вітчизняній науково-дослідній практиці, доведено декларативний характер фіскального нейтралітету податкової системи України, передбачає наявність податкового стимулу для платників податків при здійсненні зовнішньо-економічних транзакцій та міжнародному структуруванні, шляхом семантичного аналізу, що призвело до спростовання гіпотези щодо нівелювання податково-вмотивованих рішень, а також забезпечення суверенітету національних податкових надходжень виключно за рахунок дотримання концепції нейтральності експорту капіталу в умовах BEPS;

- автором удосконалено методичний підхід до аналізу транскордонних фінансових транзакцій на предмет наявності проявів розмивання податкової бази та приховування прибутку від оподаткування, зокрема, запропоновано перехід від оцінки відповідності принципу «витягнутої руки» відсоткової ставки в межах операцій транскордонного боргового фінансування шляхом застосування класичних методів трансфертного ціноутворення на користь дослідження розумної економічної причини здійснення таких транзакцій шляхом використання розробленої моделі протидії штучній «debt vs equity» дилемі, яка ґрунтується на аналізі кількісних та якісних індикаторів;

- автором запропоновано удосконалення механізму оподаткування контрольованих іноземних компаній, що досягається завдяки зміні одного з кваліфікуючих критеріїв для звільнення контрольованих іноземних компаній від оподаткування, за рахунок чого унеможлиблюється агресивне міжнародне структурування із залученням фіскально-прозорих осіб;
- автором удосконалено систему індикаторів для виявлення потенційно незареєстрованих постійних представництв нерезидентів на території України шляхом використання інформації, що стає відомою контролюючим органам в межах звітування резидентами України щодо контрольованих іноземних компаній;
- автором розвинуті уявлення про природу такого явища як усунення подвійного оподаткування та визначено його як передумову до виникнення шкідливої податкової конкуренції;
- автором надано розвиток науковим поглядам на взаємозв'язок між методами усунення подвійного оподаткування, що використовуються країнами у глобальному податковому просторі та концепціями нейтральності яких дотримуються такі країни;
- в дисертації отримало розвиток розуміння сукупності доступних контролюючим органам інструментів, що, при їх комплексному застосуванні, на противагу ізолюваному підходу, який наразі застосовується контролюючими органами у контрольно-перевірочній діяльності, дозволять підвищити захищеність національних податкових надходжень.

Таким чином, дисертаційна робота Носенка Д. В. «Сучасні технології податкового контролю: протидія розмиванню податкової бази й приховуванню прибутку» містить нові наукові результати, які отримані автором самостійно, та які дозволяють визнати дисертаційну роботу такою, що відповідає рівню необхідному для здобуття наукового ступеня доктора філософії.

6. Дотримання академічної доброчесності.

Дисертаційна робота Носенка Д. В. є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею. Наукові положення, розробки, висновки та рекомендації, які викладені у дисертації та винесені автором на захист, отримані здобувачем особисто. Дисертація містить всі належні посилання на використану літературу та джерела інформації.

За результатами аналізу дисертаційної роботи Носенка Д. В. можна стверджувати про відсутність порушень академічної доброчесності.

7. Практичне значення отриманих результатів.

Практична цінність отриманих результатів дисертаційного дослідження Носенка Д. В. полягає у можливості застосовувати розроблені інноваційні інструменти податкового адміністрування у контрольно-перевірочній роботі податкових органів України, а запропоновані індикаторні моделі – у господарській діяльності платників податків, спеціалістів у галузі податкового консультування та комплаєнсу. Окрім іншого, порушена автором дискусія щодо доцільності використання концепцій фіскального нейтралітету при побудові міжнародного виміру національних податкових систем може бути застосована у законотворчій та політикоутворюючій діяльності державних органів.

Окремі результати дисертаційного дослідження Носенка Д. В. впроваджені суб'єктами господарювання, що здійснюють діяльність у сфері бухгалтерського обліку, аудиту, а також консультування з питань оподаткування, зокрема ТОВ «А1 КОНСАЛТИНГ» (Довідка №1 від 30.09.2024 р.), А1 CONSULTING FZCO (Довідка №2 від 01.12.2024 р.).

Окрім іншого, практична цінність отриманих у дисертації результатів підтверджується їх впровадженням у навчальний процес підготовки бакалаврів 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» в межах освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування», та магістрів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» в межах освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Враховуючи вищенаведене, отримані результати дисертаційного дослідження мають практичну значущість.

8. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях.

Ключові наукові результати дисертаційного дослідження Носенка Д. В. опубліковано в 12 наукових працях:

- 1 стаття опублікована у науковому фаховому виданні, яке входить до міжнародних наукометричних баз Scopus/Web of Science;
- 5 статей опубліковані у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України
- 6 тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Всі наукові праці є одноосібними, що свідчить про високий рівень розуміння автором предметного поля дослідження.

9. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Поряд із загальним визнанням належного рівня обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, а також цілісності, логічності та послідовності викладення матеріалу, доцільно також відзначити низку зауважень і звернути увагу на окремі дискусійні положення, що містяться в дисертаційній роботі Носенка Д. В.:

1. Під час розробки системи індикаторів виявлення потенційно незареєстрованих постійних представництв нерезидентів на території України автор детально досліджує ІТ-індустрію України та на її прикладі наводить переконливі аргументи щодо потенційної наявності незареєстрованих постійних представництв у цій галузі. Проте, доцільно було би провести більш широкий галузевий аналіз для підсилення аргументативної складової твердження щодо притаманності податковій системі України систематичних випадків уникнення нерезидентами статусу постійного представництва та виділення цієї проблематики як одного з ключових каналів розмивання податкової бази й приховуванню прибутку від оподаткування.

3. При оцінці статусу фіскально прозорих осіб/«наскрізних» організацій у податковій системі України автором ґрунтовно зроблено висновок про обмежений характер регуляції таких утворень, а також щодо недостатньої визначеності їх статусу з точки зору бухгалтерського обліку, податкового та корпоративного законодавства тощо. При цьому, автор, в першу чергу, концентрується на вирішенні задачі протидії агресивним структурам із залученням фіскально прозорих осіб/«наскрізних» організацій, у той час коли вагомим внеском у розвиток позитивної наукової дискусії стало би розширення дослідження розв'язанням задачі належної інтеграції фіскально прозорих осіб/«наскрізних» організацій у податкову систему України як інструменту уникнення подвійного оподаткування, що закладений у податковій системі України за рахунок дворівневого оподаткування (на корпоративному рівні та на рівні фізичних осіб – бенефіціарних власників). Це, у свою чергу, потенційно, дозволило би запровадити додатковий запобіжник щодо прийняття податково-вмотивованих рішень платниками податків – резидентами України в умовах BEPS.

4. Автором наведено детальний аналіз передумов виникнення заходів усунення подвійного оподаткування. Проте, дисертаційне дослідження недостатньою мірою репрезентує негативний вплив виникнення явища уникнення від оподаткування як наслідку шкідливої податкової конкуренції, особливо на його початкових етапах, коли

ще зберігається тренд до розширення міжнародної кооперації, послаблення торгівельних бар'єрів та побудови глобальних ланцюгів створення вартості. 2. У дисертаційній роботі наведено ґрунтовну позицію автора щодо декларативного характеру фіскальної нейтральності податкової системи України в її міжнародному вимірі. При цьому, аргументативна складова була би значно підсилена у разі аналізу більш широкої вибірки емпіричних даних.

Водночас, висвітлені зауваження та дискусійні питання не применшують теоретичної та практичної цінності отриманих результатів дисертаційного дослідження, а, навпаки, створюють фундамент для подальшої наукової дискусії та досліджень.

10. Загальні висновки щодо дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Носенка Дмитра Вадимовича «Сучасні технології податкового контролю: протидія розмиванню податкової бази й приховуванню прибутку» є цілісним, самостійним і завершеним науковим дослідженням, яке вирішує актуальне наукове завдання вдосконалення теоретико-методологічних засад і практичного інструментарію податкового контролю в умовах трансформацій міжнародної податкової політики та посилення глобальної конкуренції за високомобільний капітал.

У роботі обґрунтовано комплекс авторських підходів до подолання викликів BEPS, запропоновано інноваційні рішення щодо оподаткування контрольованих іноземних компаній, протидії штучній «debt vs equity» дилемі, а також систему індикаторів для виявлення потенційно незареєстрованих постійних представництв нерезидентів. Особливої уваги заслуговує порушення дискусії щодо оцінка питання фіскального нейтралітету як належного інструменту захисту суверенітету національних податкових надходжень

Дисертаційне дослідження має високий ступінь наукової новизни, характеризується послідовністю, науковою та практичною значущістю.

Зміст, структура й оформлення роботи відповідають вимогам чинного законодавства, зокрема Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами), а також наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами).

Таким чином, дисертаційна робота Носенка Дмитра Вадимовича повністю відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», а її автор заслуговує

присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування
за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Офіційний рецензент:

Професор кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
доктор економічних наук, професор закладу вищої освіти

Наталія КУЗЬМИНЧУК

КУЗЬМИНЧУК НАТАЛІЯ ВАЛЕРІЇВНА

Результат перевірки підпису	Підпис вірний
П.І.Б.	КУЗЬМИНЧУК НАТАЛІЯ ВАЛЕРІЇВНА
РНОКПП	2840405960
Організація (установа)	ФІЗИЧНА ОСОБА
Код ЄДРПОУ	
Посада	
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для даних від Надавача)	11:44:13 31.05.2025
Сертифікат виданий	КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер	5E984D526F82F38F04000000B8FDCD0111B75906
Тип носія особистого ключа	Захищений
Алгоритм підпису	dstu4145
Тип підпису	Кваліфікований
Формат підпису	CAAdES-T
Сертифікат	Кваліфікований